

SOVYET HÜKMÜ ALTINDA KALMIŞ TÜRKLER'DE TASAVVUFUN EHEMMİYETİ

Prof.Dr.Alibeg RUSTAMÎ
(Özbekiztan)

B

ütün dünyanın necip insanların hüsnü niyeti ve gayreti ile Sovyet İmparatorluğu yıkılarak mazlum halklara istiklâl ve hürriyetine kavuşma yolu açılmıştır. Ama bu yolda gitmek ve amaca ulaşmak için maneviyat meşalesi lazımdır.

Bin yıldır parlayan meşale, 75 yıl maneviyatsızlık karanlığında kalarak sönük hale gelmiştir. Maneviyat insan terakkisinin temelidir. Mânâ adamı eksik olan ülkede siyasette, iktisatta insanlığın zararına ve o ülkenin harap olmasına çalışır. Bugün biz bunun şahidiyiz. Böyle ülkelere dıştan verilen malî ve insanî yardımlar neticeli olmaz.

Sovyet insanı mahsus olan birkaç mutsuzluğa sebep hassalar vardır. Bu hassaların başlıcası emeği sevmemek ve uyuşturma hayata temayüldür. Bu hassa inançta, hurafelerle yetinmeyi, niyette ne yol ile olursa olsun sınırsız zengin olmayı, muamelede alçaklığı iktiza ettiriyor. Bu inanç, niyet ve muamele sahibi olan kişinin hayat vasıfları, güçlü olduğu zaman haydutluk, imkanı olduğu zaman hırsızlık ve dolandırıcılık, güçsüz ve imkansız olduğu zaman da dilenciliktir. Sıhhati yerinde olduğu halde dilencilik ile geçineni Ali Şir Nevaî, "**Mahbûlu'l-Kulûb**" adlı eserinde güzel bir tasvir ile benzetmiştir. O tasvirin bir parçası şudur:

Nevaî, dilenciligi tedaviye muhtaç olan hastalığa benzetmiş ve çalışmaya imkânı olduğu halde dilencilik ile geçinen adama gayretsizlik, aç gözlülük ve nankörlük sıfatlarını vermiştir. Böyle şahıslar az sayıda sağlam toplumlarda da bulunuyor. Ama Sovyet Rusya dilencileri ise ülkenin servetinden, emekçilerin emeğinden ve mallarından istedikleri kadar istifade ediyorlar. Bunlar, hükümetin başına geçmeleri ile birlikte cihana tasarruf etmeye çalışan sömürgecilere dönmüşlerdir. Bunlar, mutlak hüküm sürmek amacıyla hakimiyetleri altındaki halkları, kendi kültür ve medeniyetlerinden mahrum etmişlerdir.

Şimdi bağımsızlığımızı kazanmadan önce mahrum kaldığımız manevî yazımızı mamur etmeliyiz. Bu işi dinî ve felsefî eğitim ile gerçekleştirmek mümkündür. Türk Cumhuriyetlerinde bu eğitim başlıca İslâm ve Tasavvufdan ibaret olmalıdır.

Bugün İslâmî eğitim yavaş yavaş yoluna girmektedir. Lâkin tasavvuf eğitimi bilginlerin azlığından zayıf bir derecededir. Ama ülkelerimiz buna gayet muhtaçlardır. Devletlerimizi, onların siyasetini ve iktisadını iyileştirmek için tasavvuf eğitimini yola getirmek zarurîdir.

Tasavvuf ya da sufilik, insanın gönlünü Allah sevgisine, dolayısıyla Allah'ın yarattığı bütün yaratıklara bağlamaktır. Tasavvufun amaç, kâmil yani olgun insanı yetiştirebilmektir. Tabiidir ki insanlar, tasavvufî bilgileri öğrenerek amelde bütün sülûk makamlarını geçemezlerse Hak Teâlâ vücudunda yok olup Seyri Fîllah makamına eremezler. Ama ekseriyet tövbe, rıza ve tevekkül gibi ilk makamlara kudreti derecesinde nail olabileceklerdir.

Bütün halk mezheb birliği ve ahlâk birliği ederek muhakkak Allah'a ulaşma derecesine erişemezler. Ancak cemiyetin nizamını bozmayacak şekilde gerekli miktarda güzel ahlâkı kazanabilirler.

Toplumun her ferdi, velî olarak kerâmet gösteremezler ama ,tabiatı ve medeniyeti tarhip etmeyi bırakarak onları korumaya çalışabilirler.

Her kişi vahdetü'l-vücûda inanarak onun hakikatını tamamıyla anlayamazlar. Ama her insan dinini ve milliyetini başka haklara bakmaksızın intizam etmek ve bu konuda ihtiyatla hareket etmenin zarurî olduğunu anlayacaktır.

İşte bütün insanlığın, cemiyetin ve şahısların terakkisi için tasavvufi inançların ehemmiyeti büyüktür. Ama bilmek lazımdır ki, Türkistanlılara en uygun tarikatlar arasında mutedil ve hayata uygun olan Yesevîlik, Mevlevîlik ve Nakşibendilik gibi tarikatler önde gelir. Bilhassa Nakşibendilik çağdaş hayatımıza çok uygundur.

Yesevîliğin devamı olan bu tarikatın "kol iş ile, gönül yâr ile", "vatanda seyr", "encümende halvet" gibi kişiyi normal hayattan ayırmayan, şiarları çağdaş ve insanın sorunlarını çözümlenmede çok önemli rolü olmuştur.

Tasavvuf eğitimine şekil vermek için, tasavvuf inançlarına dayanarak yetişmiş şairlerin, bilhassa Yunus Emre, Nevaî, Fuzulî'nin eserlerinin ,açıklamalı yayınlarını yapmak önemlidir.

Nevaî'nin inandığı tarikatın önemli bir noktası vardır. Mecazî gerçeklerin asıl hakikate bir köprü olduğunu belirten "el-mecazu kantaratu'l-hakika" deyimine amel etmektir.

Bu inancın ulus arasında insanî faziletleri yaymak için çok ehemmiyeti vardır.

İşte Sovyet hükmü altından çıkmış Türk Cumhuriyetlerini ıslah etmek ve uluslararasına hazırlamak için tasavvufu yaymak ve bu konuda halkı aydınlatmak gereklidir.